SPRÁVA O STAVE ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA SLOVENSKEJ REPUBLIKY V ROKU 2016

MINISTERSTVO ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

SLOVENSKÁ AGENTÚRA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

ŤAŽBA NERASTNÝCH SUROVÍN

KĽÚČOVÉ OTÁZKY A KĽÚČOVÉ ZISTENIA

Aký je trend vo vývoji ťažby nerastných surovín?

V roku 2016 došlo v porovnaní s predchádzajúcim rokom k miernemu poklesu dobývania surovín na povrchu i pri hlbinnom dobývaní. Z dlhodobejšieho hľadiska (2000 – 2016) u väčšiny ťažených surovín objem ťažby v roku 2016 nedosiahol stav z roku 2000. Došlo k výraznému útlmu ťažby rúd. Oproti roku 2000 poklesla v roku 2016 ťažba rúd o 96 %. Z hľadiska využívania prírodných zdrojov a vplyvov na životné prostredie spojených s ťažbou, možno tento vývoj hodnotiť pozitívne.

VZŤAH ŤAŽBY NERASTNÝCH SUROVÍN A ĽUDSKÉHO ZDRAVIA

Ťažba a spracovanie nerastných surovín ovplyvňuje okolité prostredie. Deje sa tak počas vlastnej ťažby a často aj po jej ukončení. Dokonca aj v miestach, kde sa ťažba uskutočnila už dávno, ľudia môžu byť stále vystavení zdravotným rizikám z odpadu z ťažobného priemyslu a chemických látok, ktoré zostávajú v pôde a vo vode. V závislosti na charaktere ťaženej suroviny sa môžu do životného prostredia dostávať látky, ktoré následne buď inhaláciou, požitím alebo dermálnym kontaktom môžu nepriaznivo vplývať na zdravotný stav obyvateľstva. Deje sa tak priamym znečistením ovzdušia alebo vznikom banských priesakových vôd, ako aj odpadov. Nadmerná hluková záťaž má vplyv na nervovú sústavu človeka a môže tiež spôsobiť sluchové problémy. Úložiská ťažobného odpadu sú taktiež zdrojom rizika v súvislosti s porušením ich stability.

VÝVOJ ŤAŽBY NERASTNÝCH SUROVÍN

V oblasti ťažby nerastných surovín možno konštatovať, že ťažba dosiahla úroveň necelých 40 miliónov ton, tzn., že bola nižšia o 2,9 mil. ton oproti roku 2015.

Oblasť ťažby hnedého uhlia a lignitu má postupne mierne klesajúci trend. Producentom uhlia a lignitu sú výlučne Hornonitrianske bane Prievidza, a. s. (Baňa Dolina, a. s., Veľký Krtíš ukončila ťažbu v roku 2015), ako najväčší zamestnávateľ v SR v oblasti baníctva (4 100 zamestnancov). V posledných rokoch sa výšku ťažby darí zabezpečovať na úrovni cca 2 mil. ton ročne.

Takisto ako pri ťažbe uhlia, pokles ťažby súvisiaci hlavne s odbytom a ekonomikou ťažby možno pozorovať pri dobývaní rúd a magnezitu. V oboch prípadoch sa jedná o ťažbu podzemným spôsobom.

Zrejmý je nárast komodít vstupujúcich do stavebnej výroby, ktorý za posledné dva roky odráža hlavne nárast výstavby ciest a celkový rozvoj hospodárstva. Takisto vidieť nárast ťažby u nerudných surovín, (ostatné suroviny – dolomity, bentonity, zeolity, íly, kaolíny, perlit, mastenec a iné), ktorý má dlhodobú tendenciu postupného zvyšovania.

Tabuľka 037 I Ťažba nerastných surovín

Ťažený nerast	Merná jednotka	2016
Hnedé uhlie a lignit	kt	1 956,51
Ropa vrátane gazolínu	kt	9,49
Zemný plyn	tis. m³	92 725,10
Rudy	kt	45,30
Magnezit	kt	683,40
Soľ	kt	0,00
Stavebný kameň	kt	15 607,40
Štrkopiesky a piesky	kt	9 440,76
Tehliarske suroviny	kt	507,80
Vápence a cementárske suroviny	kt	3 366,80
Vápence pre špeciálne účely	kt	1 261,90
Vápenec vysokopercentný	kt	4 112,60
Ostatné suroviny	kt (podzemie)	76,10
	kt (povrch)	2 040,25

Zdroj: HBÚ SR

V roku 2016 bolo na území SR evidovaných celkom 942 ložísk úžitkových nerastov, z ktorých bolo z podzemia vydobytých celkom 2 761,35 kt úžitkových nerastov v pevnom skupenstve, 9,49 kt ropy a gazolínu a 92 725,10 tis. m³ zemného plynu. Na povrchu bolo vydobytých 36 337,55 kt surovín.

Graf 083 I Vývoj ťažby hnedého uhlia a lignitu

Zdroj: HBÚ

Graf 084 I Vývoj ťažby magnezitu

Zdroj: HBÚ

Graf 085 I Vývoj ťažby rúd

Zdroj: HBÚ

Graf 086 I Vývoj ťažby nerastných surovín v podzemí

Zdroj: HBÚ SR

Graf 087 I Vývoj ťažby nerastných surovín na povrchu

Zdroj: HBÚ SR

ŤAŽBA A ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Od roku 2009 vstúpili do platnosti ustanovenia zákona č. 514/2008 Z. z. o nakladaní s odpadom z ťažobného priemyslu a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý upravuje práva a povinnosti právnických osôb a fyzických osôb – podnikateľov zodpovedných za nakladanie s ťažobným odpadom vrátane dočasného skladovania takéhoto odpadu, počas prevádzkovania úložiska i po jeho uzavretí pri nakladaní s ťažobným odpadom, úlohy orgánov štátnej správy pri nakladaní s ťažobným odpadom a zodpovednosť za porušenie povinností podľa tohto zákona.

V roku 2016 bolo v pôsobnosti OBÚ evidovaných celkom 99 odvalov, z nich 73 je v dobývacích priestoroch (57 činných a 16 nečinných) a 26 mimo dobývacieho priestoru (25 činných a 1 nečinné). Odvaly zaberajú plochu 238,83 ha. Najväčšie sú odvaly na Bani Handlová a na bani Jelšava.

Ďalej bolo ku koncu roka 2016 evidovaných celkom 29 odkalísk, z nich je 13 v dobývacích priestoroch (9 činných a 4 nečinné) a 16 mimo dobývacích priestorov (12 činných a 4 nečinné). Odkaliská zaberajú plochu 120 ha. Najväčším činným odkaliskom je odkalisko organizácie SMZ a. s. Jelšava, ktoré je mimo dobývacieho priestoru a zaberá plochu 26 ha. Celkom sa v roku 2016 vykonali koordinované kontroly štátneho dozoru u 16 prevádzkovateľov na 18 úložiskách.